

יום ג' של סוכות – מדת הבטחון של יעקב אבינו
אושפיזין של יעקב אבינו

כאשר יעקב ברח לנפשו מפני אימת כעסו של עשו אחיו, שזמם להרוג את יעקב (בראשית כז, מא) ודאי שלקח אתו כל צרכיו להגירתו לחו"ל, ממון, מלבוש וכלים מינימאליים. אבל לפי שסיפרו חז"ל רץ אחריו אליפז בן עשו בשליחות אביו לרצוח את יעקב. אחרי משא ומתן בין יעקב לאחיינו אליפז, הסכים אליפז להסתפק בשדידת כל רכושו של יעקב ולהשאיר אותו ערום מכל (ספר הקדמון "מדרש אגדה" על בראשית כח, כ). כדברי יעקב אחר כך "כי במקלי עברתי את הירדן הזה" (בראשית לב, יא) כלומר היה שדוד מכל שהוריו נתנו לו.

ובכל זאת, אמרו עליו במדרש בראשית רבה (סח, א-ב) שאמר יעקב: "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים", אשא עיני אל ההורים (למלפני ולמעבדני) [ללמדני] 'מאין יבוא עזרי?'. אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב בו? 'ויקח העבד עשרה גמלים' וגו' ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד... רבי יהושע בן לוי אמר [אביו] שילח עמו, אלא שעמד עשו ונטלה ממנו. חזר [יעקב] ואמר (מה אנא מובד סברי מן בריי? חס ושלום! לית אנא מובד סברי מן בריי) [בתרגום: מה אני מאבד בטחוני בבוראי? חס ושלום! אין אני מאבד בטחוני בבוראי] אלא 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ. אל יתן למוט רגלך אל ינום שומרך הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל".

גם כאשר הגיע לביתו של לבן, ועבד שבע שנים עבור נישואי רחל, ולבן הערים עליו ומסר לו את לאה במקום רחל, יעקב לא הפסיד בטחונו בהקב"ה, ולא גירש את לאה. כי חשב שאם הקב"ה מסר לו זאת, כנראה יש להקב"ה תוכנית לעשות כן. ובאמת ששה שבטים, מחציתם של השבטים, נולדו ממנה. וממנה בא דוד נעים זמירות ישראל. ממנה בא משיח, גואל ישראל. ממנה באו מלכי ישראל. סופו של דבר הוכיח שאין לנטוש בטחונו במעשי ידיו של הקב"ה. [ומזה לימוד כל בעל להמעיט תלונותיו על אשתו, ולשמוח במה שהקב"ה העניק לו, ולהתרכז רק בדברים טובים שיש באשתו].

וכאשר בסופו של דבר, לבן רדף אחריו וחשד בו חினם שגנב את התרפים. לבן מישש בכל כליו, ולא מצא אפילו מחט (בראשית רבה עד, י) שלקח יעקב מביתו ללא רשות [כמנהג כמה חתנים שמרגישים חופש-יד לקחת מבית החותן לפי אוות נפשם] ויעקב שתקעד גמר החיפוש המבייש, כתוב "ויחר ליעקב וירב בלבן". ומה היא התבטאותו "מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי?" כלומר היינו מצפים לשמוע דברי חירוף וגידוף. ומה בסך הכל שמענו "מה חטאתי לפניך?" זהו הנקרא "ויחר" (הערת חז"ל שם).

גם כאשר נודע לו כי שכם בן חמור אנס את דינה בתו, לא מסופר במקרא שכעס, רק "והחריש יעקב עד בואם" (בראשית לד, ה) של בניו מהשדה. הוא היה מתון, ולא מתפרץ. זו היא אות לבטחוננו בהקב"ה.

אם רוצים אנו ללכת בעקבותיו של יעקב אבינו, עלינו ללמוד ממדותיו התרומיות, משלות נפש שלו. מהיכולת לתלות בטחוננו בהקב"ה. אמרו חז"ל (מסכת מנחות דף כט/ב):

"בטחו ביי' עדי עד, כי ביה יי' צור עולמים" (ישעיה כו, ד). כל התולה בטחוננו בהקב"ה, הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא."